

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 28

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 28. — Рівне: РДГУ, 2004. — 132 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янциур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мігюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 30.04.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 9.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

Важливим моментом в аранжуванні є вибір тональності, яка, в першу чергу, повинна бути зручною для соліста.

Перевірка (оцінка) якості інструментовки здійснюється в процесі декількох репетиційних виконань, після чого вносяться відповідні коректування або виправлення.

Слід пам'ятати і те, що аранжування – творчий процес. “Рецептів” на всі випадки не існує. Аранжувальник повинен виходити зі змісту і характеру твору, уявляти собі його в тембрах і можливостях даного інструментального ансамблю. Продуманість і уява майбутнього звучання, досконале знання робочих діапазонів зайнятих інструментів, техніко-виконавських можливостей кожного з учасників зокрема, творчий підхід до застосування тих чи інших рекомендованих прийомів – ось запорука успіху.

Досвід нашої роботи дозволяє твердити, що майже у кожній школі (міських, районних), як правило, можна організувати аналогічний інструментальний ансамбль.

Але для успішної діяльності такого ансамблю, щоб він був осередком здорового музичного впливу не тільки на його учасників, а й на весь учнівський колектив школи в цілому, потрібен відповідно підготовлений вчитель-музикант. У зв'язку з цим нами було вирішено залучати до роботи з учнівськими інструментальними ансамблями всіх бажаючих студентів, паралельно читаючи їм спеціально розроблений спецкурс з інструментовки.

Результатом цих заходів стало створення нашими випускниками та студентами-практикантами цілого ряду цікавих інструментальних ансамблів, які успішно діють в загальноосвітніх школах Рівненської та інших областях.

Аналіз роботи новостворених інструментальних ансамблів також показав, що діяльність різноманітних форм колективного музикування сприяє розвитку почуття колективізму, творчої активності, музично-естетичного смаку учнів, розширює коло взаємних симпатій, ефективно впливає на реалізацію учбово-виховних завдань в ЗОШ.

Вищенаведене не вичерпує цих аспектів проблеми, вирішення якої залежить від індивідуальних можливостей і стану технічного забезпечення музичним інструментарієм, але дозволяє розставити акценти в практичному застосуванні запропонованих умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брилін Б. Про деякі проблеми музично-естетичного виховання старшокласників у позаурочний час //Музика в школі – Вип.4 – Київ, 1977.
2. Береза А.В., Брылин В.Л., Лебедев В.К. и др. Музыкальное творчество и проблемы воспитания учащихся: Монография. – Вінниця: ОИУУ, 1991. – 264 с.
3. Брылин Б.А. Музыкально-творческое развитие учащихся в условиях досуга: Монография. – К.: КГИК, 1998. – 200 с.
4. Вокально-инструментальные ансамбли школьников: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 110 с.
5. Вопросы содержания и организации культурного досуга молодежи: Метод. реком. для студентов спец. №2119. – Вінниця: ВГПИ, 1988. – 72 с.
6. Музыкально-творческое воспитание старшеклассников в эстрадных вокально-инструментальных ансамблях и рок-группах: Уч.-метод. пособие для руководителя кружка. – К.: МНО України, 1992. – 306 с.
7. Подготовка руководителей школьных вокально-инструментальных ансамблей: Программы педагогических институтов. Для Фоп. Сб. №20. – М.: Просвещение, 1983. – 170 с.
8. Современные формы организации культурного досуга молодежи //Культура і освіта. Проблеми, пошуки, творчі знахідки. Монографічний зб. / Наук. ред. А.Б.Щербо. – Вінниця: ВДПІ, 1995. – С. 143-145.

***Резюме.** Стаття посвячена виявленню і конкретизації умов організації і функціонування інструментального ансамблю в общеобразовательній школі. Особене уваження уделюється определению оптимальной вариантности інструментального состава ансамблей и рекомендацій починающему аранжировщику.*

***Summary.** The article is devoted to the exposure and specification of term of organization and functioning of instrumental ensemble in ZNZ. The spetial attention is spared to determimation of optimum variant of instrumental composition of ensembles and recommendations to the arranger-beginner.*

Одержано редакцією 09.03.2004.

УДК: 37.034:398.8 Т.В.КЛИМЧИК

НАРОДНО-ПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ НА ЗАНЯТТЯХ ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ

***Резюме.** Стаття містить аналіз визначень народно-пісенної творчості, розкриває виховні можливості пісенного мистецтва на заняттях хорового класу, доводиться значимість пісенного фольклору у формуванні морально-духовних цінностей учнів.*

***Ключові слова:** Народно-пісенна творчість, пісенний фольклор, морально-духовні цінності, формування*

морально-духовних цінностей учнів.

Народно-пісенна творчість відкриває можливості для формування морально-духовних цінностей навколишнього світу та особистісного ставлення до нього. За допомогою такої музики, можливе морально-духовне виховання учнів. Необхідною умовою на перший погляд виступає виховна спрямованість навчального матеріалу, використання у репертуарі кращих зразків пісенної творчості.

Морально-духовне виховання засобами народно-пісенної творчості в наш час набуває важливого значення. Тому варто наголосити на широких виховних можливостях пісенного фольклору. Відзначаючи значимість національного музичного мистецтва необхідно сказати, що міцні знання в галузі народного мистецтва стають основою для більш вільного оперування широким колом знань.

Народно-пісенна творчість являє собою пам'ятку національної культури, що виступає художньою цінністю, несе в собі досвід українського народу.

Використання у виховному процесі народно-пісенної творчості має свої витoki, історію становлення та розвитку. Під впливом легенд і билин з давніх часів формувалася свідомість дитини. Як моральний ідеал сприймалися подвиги билинних героїв. Народні пісні вчать добру, справедливості, чесності, працьовитості.

Українська народна пісня як один із жанрів народного мистецтва є результатом колективної творчості. Народна пісня, народжена життям, допомагає сформувати всесторонньо і гармонійно розвинену особистість, її світогляд.

Залучення дітей до пісенної творчості дозволяє не тільки слухати її, але й відчувати, роздумувати. Це допомагає розвинути в учнів творчу зацікавленість, захоплення творами різних жанрів, що виступає необхідною умовою для формування в учнів морально-духовних цінностей.

У пісні завжди виражені думки, прагнення, переживання. Вона сповнює серця світлими та радісними почуттями, вона заставляє сумувати і плакати, сміятись і веселитись, вона здатна розраджувати нас у скрутний час, заставляє переживати чужі почуття і стосунки, утверджувати в житті добро, правду і красу. Пісня через серця учнів виховує певне ставлення до дійсності, до оточуючого середовища, розкриває морально-духовні цінності, які потрібно виховати в учнів. Діючи на почуття і розум дитини, народна пісня пробуджує в ній все найкраще, заставляє відгукуватись чутливі струни її душі. Вплив народної пісні на морально-духовні цінності і риси характеру, душевний стан, принципи і норми моральної поведінки людини пояснюється могутністю її емоційного впливу, що витікає з її виразної природи, чіткого змісту. Здатність пісні – робити людей кращими, вищими, чистішими, добрішими – відзначають всі, хто досліджував виховну роль пісні. Про виховне значення української народної пісні писали педагоги В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський, А.С.Макаренко, О.В.Духнович, мистецтвознавці О.Г.Костюк, І.Ф.Ляшенко, фольклористи А.П.Анікін, Б.Грінченко, О.І.Іваницький, О.Потебня.

Ще у свій час О.В.Духнович зазначав на необхідності “навчати дітей народним пісням” [13, 59].

Великого значення хоровому співу приділяв А.С.Макаренко. У своїй педагогічній діяльності А.С.Макаренко відводив особливе місце музичному вихованню, удосконаленню музичної культури своїх вихованців. Визначаючи виховний потенціал художнього оточення молоді як засобу формування музичної культури особистості, він пов'язував значні свої досягнення в цьому напрямку з розвитком художньої самодіяльності. “Макаренко дуже любив музику, співи та був виключно чуйним до всього витонченого і прекрасного” [14, 148].

В.О.Сухомлинський вважав, що для гармонійного сприйняття і розвитку дитини необхідно користуватися старанно підібраними гармонійними засобами. Одним з таких засобів є народна музика, яка не просто надає насолоду, а й викликає певні думки і почуття, стверджував В.О.Сухомлинський. Він зазначав, що “музика – це джерело думки.., музика – це самий сприятливий фон, на якому виникає духовна спільність вихователя і дітей” [9,11]. Він стверджував, що процес виховання визначається багатством духовного життя вихователя, його культурою, ідеалами, прагненнями, інтересами, думками та переживаннями.

К.Д.Ушинський вважав українську народну пісню прекрасним матеріалом для виховання високих морально-етичних уявлень, глибоких і благородних почуттів.

Значний вклад у теорію і практику морального виховання засобами народного пісенного мистецтва внесли В.Лисенко, Б.Яворський, М.Леонтович, Я.Степовий, К.Стеценко та інші., що вважали народну пісню та музику ефективним засобом морально-естетичного розвитку особистості, її залучення до мистецтва й до дійсності.

На сучасному етапі цій темі присвячені роботи: Е.Федорчук “Музика як засіб формування духовності”[10], Н.Чабан, С.Чабан “Естетичне виховання молоді засобами української народної пісні”[11], “Формування професійно-педагогічного інтересу до музично-народної творчості у майбутніх вчителів початкових класів”[12], Т.Карпенко “До питання вивчення українського фольклору у класі фортепіано (Гра і нравственное развитие дошкольников)”[3], Отич О.М. “Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору)”[6], Скорик Т.В. “Формування естетичного досвіду студентів засобами музики”[7], Аліксійчук О.С. “Морально-естетичне виховання молодших школярів засобами української народної музики”[1], Клепар М.В. “Формування гуманістичної світоглядної позиції майбутніх вчителів засобами народно-пісенної творчості”[4].

Питання використання української народно-пісенної творчості як засобу формування морально-духовних цінностей знаходиться у стані опрацювання.

Сьогодні українська пісня починає своє відродження серед пісень зарубіжних авторів. “Пісня – це

спосіб саморозвитку та форма вдосконалення умінь, здібностей дитини” – зазначає С.К.Стефанюк [8;14]. “Якщо дитина змалку позбавлена можливості вслухатися в народну мелодію, в її красу, то в старшому віці вона буде “глухою” до прекрасного”[5,30]. Як зауважує О.І.Вишневецький, етнізація дитини починається з раннього періоду життя в сім’ї, з “маминої колиски”, далі – з участі у “народних звичаях і обрядах, із народної пісні, з причетності до процесу народної творчості”[2,42].

Ось чому потрібно залучати учнів до вивчення народно-пісенної творчості.

Тому **мета** нашого наукового дослідження - розкрити виховну роль народно-пісенної творчості у формуванні морально-духовних цінностей учнів на заняттях хору в музичній школі.

Оскільки учні беруть безпосередню участь на заняттях хорового класу, то умовою ефективного використання виховних можливостей української народної пісні є правильно організована навчально-виховна робота.

Формування морально-духовних цінностей в учнів на уроках хору повинно бути цілеспрямованим процесом. Важливо, щоб батьки та вчителі знали особливості психологічного розвитку дитини, вікові періоди формування певних цінностей. Процес формування в учнів морально-духовних цінностей включає: виховання моральної поведінки, морально-духовних норм, ідеалів, знань, вмінь та навичок, необхідних у повсякденному житті.

У змісті системи національного виховання пріоритетними проголошуються загальнолюдські моральні цінності: людяність, доброта, чесність, чуйність, щирість, відповідальність, працьовитість.

Хоровий колектив як соціальний феномен, що покликаний розв’язувати значущі соціально-культурні проблеми, сьогодні стоїть перед необхідністю пошуку шляхів ефективності реалізації творчо-педагогічних можливостей, закладених в ньому. У зв’язку з цими завданнями особливого значення набуває проблема залучення учнів до здобутків хорового мистецтва (професійного і народного). Відповідно гострою суспільно-значимою потребою постає вивчення впливу народно-пісенної творчості на формування морально-духовних цінностей учнів.

Серед чинників, що підвищують емоційне сприйняття музичного мистецтва, особливого значення набуває народно-пісенна творчість. Вона повинна посісти вагоме місце у формуванні морально-духовних цінностей. Впливаючи на дітей, народнопісенне мистецтво активізує сферу їх почуттів, визначає форми моральної поведінки.

Шляхом виховання поваги та любові до пісень, захоплення їх красою, ліричністю, мелодійністю, можна залучати учнів до цінностей рідної землі. Звертаючись до витоків народного життя, впроваджуючи кращі зразки народно-пісенної творчості у навчально-виховний процес ми відкриваємо можливості для формування в учнів морально-духовних цінностей засобами народно-пісенної творчості на заняттях хорового класу.

В процесі опитування було виявлено, що з народно-пісенною творчістю учнів познайомили: школа 50 %, сім’я 25 %, знайомі 15 %, засоби масової інформації 10%. На запитання, чи подобається слухати і виконувати народні пісні, було встановлено такі результати: так 50 %, ні 35 %, не завжди 15 %.

На основі встановленої експериментальної роботи виявлено, що учні в недостатній мірі ознайомлені через родинно-шкільне виховання з пісенною творчістю українців. Серед учнів виявлено тільки 38 %, які мають високий рівень знань пісенного фольклору, 42 % - середній та низький - 20 %. Потрібно зробити висновок, що глибокий пласт народної пісенної культури в невеликій мірі використовується у вихованні підростаючого покоління.

У відповідності із завданнями наукового дослідження нами було здійснено системне впровадження народно-пісенної творчості в репертуар хору музичної школи м. Здолбунів, урізноманітнено форми навчальної, виховної, концертної, виконавської діяльності з опорою на вивчення і пропаганду народно-пісенного мистецтва. Це пов’язано з вивченням рівня сформованості морально-духовної культури, розвитку морально-духовних цінностей учнів, ставлення учнів до пісенної народної творчості.

Отже, удосконалюючи навчально-виховний процес, слід зацікавити учнів народно-пісенною творчістю, виховати потребу у цьому виді мистецтва, що сприятиме формуванню мотивації для постійного спілкування з пісенним фольклором в житті.

Отже, умовами підвищення ефективності морально-духовного виховання в дитячому хоровому колективі на основі використання народної пісенної творчості вважаємо:

1. застосування різних жанрів народно-пісенної творчості;
2. використання різноманітних форм навчально-виховної діяльності;
3. систематизацію виховного потенціалу навчального матеріалу;
4. поєднання навчально-виховної, творчо-виконавської, громадської та добродійної видів діяльності.
5. використання педагогічного потенціалу родинного виховання як першого в житті дитини джерела морально-духовного становлення через традиції, звичаї, обряди, народно-пісенну культуру.

Дана наукова проблема потребує подальших теоретичних розробок, наукових досліджень, і на цій основі пошуків, шляхів методичного вирішення та вдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксійчук О.С. “Морально-естетичне виховання молодших школярів засобами української народної музики: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 2000. – 271 с.
2. Вишневецький О.І. Орієнтири національного виховання // Рідна школа. – 1994. – №5. – С.42-46.
3. Карпенко Т. До питання вивчення українського фольклору у класі фортепіано (Игра и нравственное развитие дошкольников). – М., 1986.

4. Клепар М.В. “Формування гуманістичної світоглядної позиції майбутніх вчителів засобами народно-пісенної творчості: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1993. – 137 с.
5. Крамська С.Г. Педагогічні засади використання пісенно-обрядового фольклору в процесі підготовки вчителя музики: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1998. – 175 с.
6. Отич О.М. Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору): Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1997. – 256 с.
7. Скорик Т.В. “Формування естетичного досвіду студентів засобами музики: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1988. – 169 с.
8. Стефанюк С.К. Оживають народні традиції // Рідна школа. – 1994. – №10. – С. 13-16.
9. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві. – К.: Рад. школа, 1988. – 302 с.
10. Федорчук Е. Музыка як засіб формування духовності. – К., 1986.
11. Чабан Н. Естетичне виховання молоді засобами української народної пісні: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1995.
12. Чабан С. Формування професійно-педагогічного інтересу до музично-народної творчості у майбутніх вчителів початкових класів: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1995.
13. Духнович А.В. Народная педагогика в пользу училищ и учителей. – Львов, 1857. – Ч.І. – 92 с.
14. Тарасов В.Н. В Полтавском учительском институте.: Из воспоминаний об А.С.Макаренко. – Известия АПН РСФСР. – Вып. 38, 1960. – 148с.

Резюме. В статті аналізується народно-пісенне творчество, розкриваються виховні можливості пісенного мистецтва на заняттях хорового класу, підкреслюється значення пісенного фольклору в формуванні морально-духовних цінностей учнів.

Ключевые слова: Народно-пісенне творчество, пісенний фольклор, морально-духовні цінності, формування морально-духовних цінностей учнів.

Summary. The article analyze folk-singing creativity, show the abilities of teaching process in singing art on choir training classes, prove the meaning of folk singing in forming moral and spiritual wealth of pupil.

Key words: Folk singing creativity, folk singing, moral spiritual wealth, forming moral spiritual wealth.

Одержано редакцією 14.04.2004.

УДК: 371.038 М.І. БЕХ

СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ ТА ВУЗУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ОБРАЗУ “Я – ПРОФЕСІОНАЛ”

Резюме. У статті розглянуто основні умови розвитку спільної роботи загальноосвітніх та вищих навчальних закладів з метою профорієнтації учнів. Також проаналізовано основні завдання курсів „Основи вибору професії” та „Вступ до спеціальності” для старшокласників, метою яких є формування в учнів образу „Я” професіонал. Особливу увагу приділено факторам професійного зростання учнівської молоді.

Ключові слова: педагогічна взаємодія, профорієнтаційна робота, професійна підготовка, професійні інтереси, образ „Я” професіонал, професійне зростання.

Здобувши загальну середню освіту молодь постає перед гострою об’єктивною потребою прийняття рішення про вибір напрямку професійного зростання. При цьому задоволення від змісту майбутньої професійної праці залежить від вчасного та обґрунтованого вибору майбутньої професії, ефективність якого визначається здатністю особистості узгодити власний вибір із вимогами суспільства до своїх виконавців. Однак цей процес не безконфліктний.

Переживання відчуження, на думку І. Беха, виявляється головною проблемою осіб, трудова діяльність яких пов’язана з однотипною, монотонною працею, наприклад, роботою на поточній лінії. У якості головних факторів, що породжують ситуацію відчуження, звичайно, вважають такі: надзвичайне недовикористання умінь і здібностей суб’єкта; недостатність автономії й почуття відповідальності, примусовий характер праці; неможливість самостійно контролювати власну діяльність і т. ін. Виділені фактори пов’язані з тим, що працівник не виражає себе ні в процесі, ні в результаті праці [1].

Загострення цього протиріччя в останній час пов’язане із запровадженням ринкової економіки, коли зникають старі життєві орієнтири, а нові ще не склалися. Тому особистість потрапляє у світ невизначеності, особливо емоційно страждає від цього та частина молоді, якій у цей час припало зробити свій професійний вибір.

Одним з напрямів вирішення цієї соціально-педагогічної проблеми в сучасних умовах є запровадження у навчально-трудова діяльність учнів старшої школи нових форм та методів профорієнтаційної роботи і, зокрема, пошуку напрямів творчої взаємодії та співпраці різних учасників навчально-виховного процесу.

З позицій системного підходу компонентами педагогічної взаємодії може бути: навчальна інформація, засоби педагогічної комунікації, форми, методи, засоби навчання та виховання, учнів, педагог тощо. Також згідно цього підходу дослідники виділяють і функціональні компоненти, що відображають зв’язки між структурними компонентами, які поділяються на конструктивні, комунікативні, організаційні, гностичні,

ЗМІСТ

1. <i>Сіончук О.В.</i> Прогресивні освітянські ідеї XVII-XVIII століття в Києво-Могилянській академії.....	3
2. <i>Гордії Н.М.</i> Історичний погляд на дитячу літературу в педагогічній журналістиці другої половини XIX-початку XX століття	6
3. <i>Омельчук В.В.</i> Освітні ініціативи Тадеуша Чацького	9
4. <i>Тютюнник Л.І.</i> Теоретичні засади українознавчої роботи з дітьми	11
5. <i>Бондарик М.В.</i> За традиціями рідного краю	15
6. <i>Іванова Л.І.</i> Аналітико-синтетична діяльність молодших школярів на уроках читання	17
7. <i>Шутяк В. Г. , Шутяк О. Ф.</i> Інтеграція змісту навчального матеріалу в початкових класах	21
8. <i>Гоголь Н.В.</i> Емоційно-оцінна діяльність молодших школярів на уроках читання.....	25
9. <i>Хом'як І.М.</i> Методика експериментального навчання орфографії	30
10. <i>Антончук О.М.</i> Дидактичні основи вправ з орфографії у 5-7 класах.....	35
11. <i>Хоронджевський О.М.</i> Формування гігієнічної культури у школярів основної школи в процесі трудового навчання – запорука профілактики професійних захворювань	38
12. <i>Ващук О.В.</i> Система навчальних задач обробки табличної інформації при вивченні мови програмування Паскаль	41
13. <i>Корейчук М.П.</i> Педагогічні умови організації і керівництва шкільним інструментальним ансамблем.....	47
14. <i>Климчик Т.В.</i> Народно-пісенна творчість як засіб формування морально-духовних цінностей учнів на заняттях хорового колективу.....	50
15. <i>Бех М.І.</i> Спільна діяльність школи та вузу як педагогічна система формування у старшокласників образу Я-професіонал	52
16. <i>Перебудова В.І.</i> Активізація самостійної роботи майбутніх учителів трудового навчання при вивченні дисципліни „Основи стандартизації та управління якістю”.....	55
17. <i>Загородня Л.П.</i> Застосування методів активізації навчальної діяльності у процесі професійної підготовки майбутнього вихователя.....	58
18. <i>Янцур М.С.</i> Тестовий контроль рівня методичної і профорієнтаційної підготовки майбутніх учителів трудового навчання	60
19. <i>Голіяд І.С.</i> Дидактичний аналіз методичного забезпечення курсу креслення в закладах освіти України.	66
20. <i>Кирильчук Ю.В.</i> Дослідження ефективності педагогічних ігор у підготовці вчителів креслення	71
21. <i>Козяр М.М.</i> Педагогічні аспекти застосування сучасних інноваційних технологій в графічній підготовці студентів	75
22. <i>Сингаївський Д.В.</i> Формування технічного стилю мислення шляхом забезпечення раціональної послідовності використання в педагогічному процесі навчальних творчих технічних задач	78
23. <i>Жигір В.І.</i> Проблеми організації педагогічної практики студентів	83
24. <i>Пальчевський С.</i> Сугестологічна майстерність соціального педагога	87
25. <i>Джура О.Ф.</i> Новизна педагогічної концепції Б.Л. Яворського через організуючі принципи концепції музичного твору	90
26. <i>Буцяк В.І.</i> Мотиваційно-спонукальний компонент стилевідповідної підготовки студентів-піаністів	94
27. <i>Турко Н.Є.</i> Використання інноваційних методів „Шкіл гри на бандурі” в підготовці вчителів музики	97
28. <i>Самалюк І.Й.</i> До питання про формування поліфонічного мислення студентів-баяністів	99
29. <i>Остапчук М.М.</i> Про розробку спецкурсу „Українська фортепіанна культура XVII-XX століть” для студентів музичних факультетів вищих навчальних закладів	102
30. <i>Ярмак Т.М.</i> До проблеми формування в класі фортепіано навичок виконання поліфонічних творів Й.С. Баха	105
31. <i>Терлецький М.М.</i> Шляхи підвищення якості підготовки музиканта-духовика до його оркестрової діяльності	109
32. <i>Федоряк Л.М.</i> Развитие познавательной активности студентов в условиях применения современных информационных технологий	113
33. <i>Рябокони О.</i> Оптимізація неперервної іншомовної самопідготовки менеджерів зовнішньо економічної діяльності як актуальна проблема лінгводидактичної теорії і практики.....	116
34. <i>Коломієць М.Б.</i> Престиж професії вчителя в сучасних умовах	121
35. <i>Харламенко В.Б.</i> Використання вчителями трудового навчання освітніх технологій – основа для розвитку творчої особистості учня.	124
Відомості про авторів	128

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 28

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 20.04.2004 р. Підписано до друку 30.04.2004 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 19,75. Обл. вид. арк. 20,05. Замовлення № 32/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 28. — Рівне: РДГУ, 2004. — 132 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20